

„Program profilaktyczny w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych”.

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Opracowanie:
Kamila Knol-
Michałowska
Alicja Petrykowska
Krzysztof Puchalski

Łódź, wrzesień 2014 r.

E-papieros - pomaga czy szkodzi?

PARD

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Możliwe, że wkrótce
wygląd, sposób działania
e-papierosa się zmienia,
pojawią się nowe
badania, normy prawne
etc.

E-papieros jest
produktem stosunkowo
nowym.

Jego produkcja ciągle
się zmienia, a zakres
jego używania i wpływ na
zdrowie są cały czas
badane.

Dlatego informacje
znajdujące się w
niniejszej prezentacji
dotyczą stanu
obecnego
i dotychczasowych
ustaleń.

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

SWISS

CONTRIBUTION

Prezentacja ta:

- nie rozstrzyga na ile szkodliwe czy nieszkodliwe jest używanie e-papierosów

-pokazuje ryzyko z tym związane (głównie w porównaniu z tradycyjnymi papierosami („analogami”) i nikotynową terapią zastępczą - NTZ*).

Warto wiedzieć, że z używaniem prawie wszystkiego wiąże się jakieś ryzyko - pytanie: na ile ryzyko to jest akceptowane społecznie.

*NTZ jest to metoda leczenia uzależnienia od nikotyny polegająca na podawaniu określonych dawek nikotyny w postaci specjalnych plastrów, gum do żucia, inhalatorów itp.

PARD

INSTYTUT MEDYCYN PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Niniejsza prezentacja dotyczy tylko e-papierosów/liquidów produkowanych fabrycznie, dostępnych legalnie, a nie np. „samoróbek”, które są poza kontrolą.

Badania naukowe nad e-papierosami również dotyczą tych, które są produkowane fabrycznie.

PARD

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Analiza artykułów pozwoliła na wyodrębnienie 4 grup badań naukowych prowadzonych nad e-papierosami.

Dotyczą one:

1. składu chemicznego i szkodliwości liquidu/wdychanego aerozolu
2. natychmiastowego wpływu używania e-papierosów na zdrowie człowieka
3. występowania zjawiska „biernego palenia”
4. możliwości i skutków zdrowotnych stosowania e-papierosa jako metody rzucania palenia

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Co mówią naukowcy o szkodliwości liquidu oraz wdychanego aerozolu?

PARD

Krajowe Biuro do Spraw
Przeciwdziałania Narkomanii

INSTYTUT
MEDYCYN
WSI

INSTYTUT MEDYCYN PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Badanie 1

- 11 najpopularniejszych w Polsce marek produkujących e-papierosy. Do badania dołączono jednego e-papierosa z Wielkiej Brytanii.
- Kartridże do e-papierosów zawierały dawkę nikotyny: 16-18 mg.
- Aerosol z e-papierosa był tworzony za pomocą tzw. palaczboty (symulatora palenia).

Źródło: Goniewicz i wsp. (2013)

PARD

Krajowe Biuro do Spraw
Przeciwdziałania Narkomanii

INSTITUT
MEDYCYN
WSI

INSTYTUT MEDYCYN PRACY IM. PROF. J. NOFERA

SWISS CONTRIBUTION

- W badaniu zastosowano następujące procedury:
 - długość zaciągnięcia - 1,8 sek.
 - odstęp między zaciągnięciami - 10 sek.
 - objętość zaciągnięcia: 70 ml
 - liczba zaciągnięć w jednej sesji - 15
 - urządzenie wykonało 150 zaciągnięć każdego e-papierosa (150 zaciągnięć e-papierosa jest porównanych do wypalenia 10 papierosów)
 - każdy e-papieros był testowany 3 razy, 3 dni z rzędu
 - w aerozolu poszukiwano m.in. związków karbonylonowych, lotnych związków organicznych, specyficznych dla tytoniu nitrozoamin oraz metali ciężkich
 - badania porównano również z aerozolem wytwarzanym z inhalatora nikotyny Nicorette zawierającego 10 mg nikotyny

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

W porównaniu z papierosami tradycyjnymi poziom wykrytych toksycznych związków był od 9 do 450 razy niższy w aerozolu z e-papierosa

Badanie 2

- 50 liquidów marki Ruyan[®], z zawartością nikotyny 13-14 mg (na etykiecie 16 mg)
- Poszukiwano wybranych substancji toksycznych

Źródło: Laugesen (2009)

PARD

Krajowe Biuro do Spraw
Przeciwdziałania Narkomanii

INSTYTUT
MEDYCYN
WSI

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

- Produkt jest wolny od wszystkich substancji toksycznych towarzyszących paleniu tradycyjnemu.
- Liquidy są zbliżone bezpieczeństwem, dawką i możliwością uzależniania do medycznych inhalatorów nikotyny.
- W porównaniu z emisją dymu tytoniowego emisja z e-papierosów jest kilka razy bezpieczniejsza.

Źródło: Laugesen (2009)

INSTYTUT MEDYCYN PRACY IM. PROF. J. NOFERA

- 4 marki liquidów z zawartością nikotyny 24-26 mg/ml.
- Badanie przeprowadzono za pomocą „palącej” maszyny
 - Zastosowano następujące procedury:
 - długość zaciągnięcia - 4 sek.
 - odstęp między zaciągnięciami - 30 sek.
 - objętość zaciągnięcia: 50 ml
 - liczba zaciągnięć w jednej sesji -50
 - każdy e-papieros był testowany w dwóch fazach
- W aerozolu poszukiwano lotnych związków organicznych, nikotyny, glikolu dietylenowego i glikolu propylenowego.

Analiza stężenia badanych zanieczyszczeń w aerozolu z e-papierosa pokazuje znacząco niższe wartości niż przy papierosach tradycyjnych.

Badanie 4

- Celem badania była analiza składu liquidu i jego aerozolu pod kątem zanieczyszczeń.
- Porównano e-papierosa z papierosem tradycyjnym.

Źródło: Pellegrino i wsp. (2012)

PARD

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

- Głównymi składnikami liquidu i aerozolu był glikol propylenowy i gliceryna.
- Substancje smakowe stanowiły mniej niż 0,1%.
- Emisja pyłu zawieszonego (mogącego zawierać m.in. wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, metale ciężkie itp.) była wyższa w papierosie tradycyjnym niż w e-papierosie.

Źródło: Pellegrino i wsp. (2012)

PARD

INSTYTUT MEDYCYN PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Badanie 5

- Badano 3 polskie marki e-papierosów: Colins, Ecigars, Mild za pomocą tzw. palaczbotą.
- W badaniu zastosowano następujące procedury:
 - długość zaciągnięcia - 1,8 sek.
 - odstęp między zaciągnięciami - 10 sek.
 - objętość zaciągnięcia: 70 ml

Źródło: Czogala i wsp. (2013)

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

- Średnia ilość nikotyny w tradycyjnych papierosach była 10 razy większa niż w e-papierosach.
- Średnie stężenie części pyłu zawieszonego (najbardziej szkodliwego dla zdrowia spośród innych zanieczyszczeń atmosferycznych) z palącego się papierosa jest 7 razy wyższe niż z e-papierosa.

Źródło: Czogala i wsp. (2013)

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Badanie 6

– 105 liquidów, 11 koreańskich marek

WNIOSKI

– Małe stężenie specyficznych dla dymu tytoniowego nitrozamin.

Źródło: Kim, Shin (2013) [za: Palazzolo, 2013]

PARD

Krajowe Biuro do Spraw
Przeciwdziałania Narkomanii

IMW
INSTYTUT
MEDYCYNY
WSI

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Badanie 7

- Badano 2 marki e-papierosów: Njoy, Smoking Everywhere, a także inhalator nikotyny.
- Badanie umożliwiło analizę toksyn.

Źródło: Westenberger (2009)

PARD

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

W kartridżach znaleziono charakterystyczne dla dymu tytoniowego nitrozoaminy, glikol dietylenowy oraz zanieczyszczenia (m.in. kotyninę, anabazyne itp.).

Źródło: Westenberger (2009)

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Badanie 8

Przeanalizowano 22 katomizery popularnych marek oraz wytwarzany aerozol.

WYNIKI

W aerozolu wykryto metale ciężkie i cząsteczki silikatów.

Źródło: Williams i wsp. (2013)

PARD

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Co mówią naukowcy o natychmiastowym wpływie używania e-papierosów na zdrowie?

PARD

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Badanie 1

- Badanie eksperymentalne na 15 palaczach (papierosów tradycyjnych) i 15 osobach nigdy nie palących
- Badano próbki krwi pobrane godzinę po sesji.

Źródło: Flouris i wsp. (2012)

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Używanie e-papierosów nie wpłynęło na całkowitą liczbę krwinek w przebadanych próbkach.

Badania wykazały, iż aktywne palenie tytoniu powodowało wzrost liczby białych krwinek, liczby limfocytów, liczby granulocytów.

Źródło: Flouris i wsp. (2012)

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Badanie 2

- W badaniu uczestniczyły 32 osoby (13 K i 19 M), w wieku 18-55 lat, palących min.15 papierosów/dzień
- Uczestnicy: palili papierosy (własnej preferowanej marki), używali e-papierosa „NPRO” (18 mg) oraz e-papierosa „Hydro”(16 mg) - wykonywali 10 zaciągnięć co 30 sek.
- Uczestnicy nie mogli palić „analogów” przez 12 godz. przed badaniem
- Po każdej sesji (po 5, 15, 30 i 45 min.) uczestnicy wypełniali kwestionariusz na temat odczuwanych efektów i pobierane były próbki krwi.

Źródło: Vansickel i wsp. (2010)

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Po użyciu e-papierosów nie zauważono znaczących zmian w tętnie, poziomie tlenku węgla i poziomie nikotyny w osoczu.

Źródło: Vansickel i wsp. (2010)

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Przeanalizowano 44 publikacje dotyczące badań medycznych

WYNIKI

Zaobserwowano następujące efekty używania e-papierosów:

- Brak zmian w tętnie, poziomie tlenu węgla i poziomie nikotyny w osoczu
- Brak zmian w morfologii obwodowej krwi
- Brak zmian w czynności płuc
- Brak zmian czynności serca
- Brak wzrostu wskaźników stanów zapalnych

Instytut Medycyny Pracy im. Prof. J. Nofera

Źródło: Callahan-Lyon (2014)

- 30 palaczy w wieku 19-56 lat
- Uczestników podzielono na grupę kontrolną i eksperymentalną
- Uczestnicy używali e-papierosa przez 5 minut w dowolny sposób
- Grupa kontrolna używała e-papierosa bez kartridża

WYNIKI

Użycie (5-minutowe) e-papierosa u zdrowych palaczy powoduje zwiększenie impedancji - opór przepływu dróg obwodowych i stres oksydacyjny.

WNIOSKI

W badaniu stwierdzono, iż e-papierosy mają natychmiastowe negatywne skutki fizjologiczne po krótkotrwałym użytkowaniu.

Źródło: Vardavas i wsp. (2014)

PARD

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

WYNIKI

- Konsumpcja e-papierosów powoduje m.in. emisję lotnych związków organicznych (m.in. glikolu propylenowego), substancji smakowych, nikotyny do powietrza w pomieszczeniach.
- W czasie inhalacji e-papierosem rozkład aerozolu w płucach prowadzi do zmiany ich wielkości, co skutkuje wydychaniem mniejszych cząsteczek ww. związków.

Źródło: Schripp i wsp. (2013)

PARD

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

UWAGA!

**Na ten moment brakuje badań naukowych
pokazujących wpływ e-papierosów
na zdrowie
przy długotrwałym ich używaniu**

PARD

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Co mówią naukowcy o biernym paleniu e-papierosów?

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Badanie 1

WYNIKI

Całkowita emisja zanieczyszczeń z e-papierosa do powietrza była bardzo niska.

Badania nie ujawniły występowania dostrzegalnego wpływu na zdrowie ekspozycji aerozolu wyprodukowanego z liquidu e-papierosa.

Źródło: McAuley i wsp. (2012)

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Badanie 2

WYNIKI

- Bierne „e-palenie” nie wpłynęło na całkowitą liczbę krwinek.
- Bierne palenie tytoniu powodowało wzrost liczby białych krwinek, liczby limfocytów, liczby granulocytów.

Źródło: Flouris i wsp. (2012)

PARD

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

WYNIKI

- W parach znaleziono związki karbonylowe (formaldehyd, acetaldehyd, akroleinę), lotne związki organiczne, specyficzne dla tytoniu nitrozoaminy i metale (kadm, nikiel, ołów)
- Te potencjalnie toksyczne składniki w wynikach badań były od 9 do 450 razy niższe od tych z papierosów tradycyjnych i w wielu wypadkach porównywalne z inhalatorem nikotyny Nicorette.

WNIOSKI

E-papierosy istotnie zmniejszają narażenie na specyficzne dla tytoniu toksyczne substancje.

Źródło: Goniewicz (2014)

PAFPA

INSTYTUT MEDYCYN PRACY IM. PROF. J. NOFERA

WYNIKI:

E-papierosy emitują znaczącą ilość nikotyny (jednak w badaniach ilość nikotyny przy biernej ekspozycji zależała od marki e-papierosa), ale nie emitują znaczącej ilości CO i lotnych związków organicznych.

Źródło: Czogala i wsp. (2013)

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

SWISS

CONTRIBUTION

Co mówią naukowcy o stosowaniu e-papierosów jako sposobu rzucania palenia?

PARD

Krajowe Biuro do Spraw
Przeciwdziałania Narkomanii

imw
INSTYTUT
MEDYCYN
WSI

INSTYTUT MEDYCYN PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Badania pokazują, że zaspokojenie potrzeb związanych z różnymi aspektami uzależnienia dotyczącymi samej czynności palenia, takimi jak np. trzymanie papierosa w ustach, redukuje potrzebę palenia, nawet jeśli nie jest dostarczana organizmowi nikotyna.

Czy e-papieros odpowiada na te potrzeby?

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

40 palaczy w wieku 18-70 lat.

W badaniu porównywano zawartość CO w organizmie oraz potrzebę zapalenia papierosa u osób używających inhalatora nikotyny, e-papierosa z nikotyną, placebo.

WNIOSKI

E-papieros redukował chęć zaplenia, był przyjemniejszy w użyciu niż inhalator. Wskazuje to na potencjalną możliwość wykorzystania e-papierosów jako środka pomagającego rzucić palenie.

Źródło: Bullen i wsp. (2010)

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Badanie porównujące skuteczność e-papierosów z nikotyną, plastrów nikotynowych oraz e-papierosów bez nikotyny przeprowadzone na próbie 657 palaczy.

WNIOSKI

Zarówno e-papierosy z nikotyną, jak i bez nikotyny są tak samo skuteczne w pomaganiu utrzymaniu abstynencji tytoniowej, co plastry, bez dodatkowych skutków ubocznych.

Źródło: Bullen i wsp. (2013)

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Badanie ankietowe przeprowadzone na próbie ponad 1,5 tys. palaczy, w którym 13% respondentów używało e-papierosa jako środka wspomagającego rzucenie palenia.

WYNIKI

Badani twierdzili, że dzięki e-papierosom :

- mają większą motywację do rozstania z nałogiem,
- czują się bardziej skuteczni,
- chętniej używają medycznych środków pomagających rzucić palenie
- są w stanie dłużej zachować abstynencję niż palacze nieużywający e-papierosów.

Źródło: Pokhrel (2013)

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Czy e-papieros jest lepszy niż NTZ?

E-papieros oprócz dostarczania nikotyny -
substancji, od której jest się uzależnionym, daje
wrażenie palenia - zaciągania się
dymem, trzymania papierosa.

Uwaga !

Przedstawione wyniki badań dotyczą tylko e-papierosów i liquidów produkowanych fabrycznie, dostępnych legalnie, a nie „samoróbek”.

Używanie tych ostatnich, konstruowanych w nieodpowiedzialny sposób, może powodować duże ryzyko zdrowotne (potwierdzone w teoretycznych obliczeniach fizykochemicznych)

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

 SWISS
CONTRIBUTION

Bibliografia

PARD

Krajowe Biuro do Spraw
Przeciwdziałania Narkomanii

INSTYTUT
MEDYCYNY
WSI

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

SWISS CONTRIBUTION

- Bullen C. i wsp. Study protocol for a randomised controlled trial of electronic cigarettes versus nicotine patch for smoking cessation, *Public Health*, 2013, 13:210
- Callahan-Lyon P. Electronic cigarettes: human health effects, *Tobacco Control*, 2014: 23
- Caponnetto P, Campagna D, Papale G, et al. The emerging phenomenon of electronic cigarettes. *Expert Rev Respir Med* 2012;6:63–74;
- Chorti M, Poulianti K, Jamurtas A, et al. Effects of active and passive electronic and tobacco cigarette smoking on lung function. *Abstracts/Toxicol Lett* 2012;21(1S):64.
- Czogala J., Goniewicz M.L, Fidelus B., Zielińska W., Travers M.J., Sobczak A. Secondhand Exposure to Vapors from Electronic Cigarettes, *Nicotine & Tobacco Research*, 2013, 1-8
- Drewnowska B. (2014) Gra o duże zyski z e-papierosów, *Rzeczpospolita*, 14.04.2014
- Dworniczak M., Co użytkownik e-papierosów o nikotynie wiedzieć powinien?, <http://www.digicig.pl/dc/nikotyna>
- Dworniczak M., Stary Chemik bloguje - blog dla użytkowników e-papierosów, <http://starychemik.wordpress.com/>
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady ws. zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich w sprawie produkcji, prezentowania i sprzedaży wyrobów tytoniowych i powiązanych wyrobów oraz uchylających dyrektywę 2001/37/WE, LEX 1476. Źródło: http://ec.europa.eu/health/tobacco/docs/dir_201440_pl.pdf
- E-Cigarette Laws Worldwide. Źródło: <http://www.ecigarette-politics.com/electronic-cigarettes-global-legal-status.html>
- Etter J.F. (2014) Cała prawda o e-papierosach, Wydawnictwo Filia, Poznań.
- Pellegrino R.M., Tinghino B., Mangiaracina G. i wsp. Electronic cigarettes: an evaluation of exposure to chemicals and fine particulate matter (PM). *Ann Ig* 2012;24:279–88.

NARPA

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

SWISS CONTRIBUTION

- Etter J.F., Bullen C. Electronic cigarette: users profile, utilization, satisfaction and perceived efficacy, Society for the Study of Addiction 2011,(106), 2017-2028
- Farsalinos K, Tsiapras D, Kyrzopoulos S, et al. Acute effects of using an electronic nicotine-delivery device (e-cigarette) on myocardial function: comparison with the effects of regular cigarettes. Eur Heart J 2012;33(Supp 1):203.
- Flouris A.D., Chorti M.S., Poulianiti K.P. i wsp. Acute impact of active and passive electronic cigarette smoking on serum cotinine and lung function. Inhal Toxicol 2013; 25:91–101.
- Flouris A.D., Poulianiti K.P., Chorti M.S. i wsp. Acute effects of electronic and tobacco cigarette smoking on complete blood count. Food Chem Toxicol 2012; 50:3600–3.
- Goniewicz M.Ł. i wsp. Levels of selected carcinogens and toxicants in vapour from electronic cigarettes, Tob Control, 2013.
- Kossobudzka M., (2013) E-papierosy mogą ocalić miliony istnień ludzkich?, Źródło: http://wyborcza.pl/1,75400,14962326,E_papierosy_moga_ocalic_miliony_istnien_ludzkich_.html#TRrelSST
- Kośmider L., Knysak J., Goniewicz M., Sobczak A. (2012) Elektroniczny papieros – bezpieczny substytut papierosa czy nowe zagrożenie?, Przegląd Lekarski 69/10.
- Laugesen M. Ruyan e-cigarette bench-top tests Poster. Soc Res Nicotine Tob 2009. Źródło: <http://www.healthnz.co.nz/DublinEcigBenchtopHandout>
- McAuley T. R., Hopke P.K., Zhao J., Babaian S., Comparison of the effects of e-cigarette vapour and cigarette smoke on indoor air quality, Inhal Toxicol 2012;24:133-9.
- Niegłowicz J. (2010) Zalety i wady e-papierosa, Źródło: <http://epapieros.blogspot.com/>

INSTYTUT MEDYCYN PRACY IM. PROF. J. NOFERA

SWISS CONTRIBUTION

- Pokhrel P. i wsp. Smokers who try e-cigarette to quit smoking: findings from a multiehnic study in Hawaii, American Journal of Public Health, 2013, Vol 103 no. 9
- Polosa R., Morjaria J.B., Caponnetto P. i wsp. Effectiveness and tolerability of electronic cigarette in real-life: a 24-month prospective observational study. Intern Emerg Med, 2013.
- Progadzet, Co to jest e-papieros - budowa e-papierosa. Źródło: <http://progadzet.pl/epapierosy-i-akcesoria/394-e-papieros-3-ladowarki.html>
- Raport z ogólnopolskiego badania ankietowego na temat postaw wobec palenia tytoniu (2013) GIS, Warszawa
- Savante, Wszystko o e-papierosach, Źródło: <http://www.savante.pl/webpage/e-liquidy.html>
- Schripp T., Markiewitz D., Uhde E. T. Salthammer, Does e-cigarette consumption cause passive vaping? Indoor Air 2013; 23: 25-31.
- Tzatarakis M.N., Tsitoglou K.I., Chorti M.S. i wsp. Acute and short term impact of active and passive tobacco and electronic cigarette smoking on inflammatory markers. Toxicol Lett 2013; 221S:S86 .
- Vansickel A.R., Cobb C.O., Weaver M.F. A clinical laboratory model for evaluating the acute effects of electronic cigarettes: nicotine delivery profile and cardiovascular and subjective effects. Cancer Epidemiol Biomarkers Prev 2010; 19:1945–53.
- Vardavas C.I., Anagnostopoulos N., Kougias M. i wsp. Short-term pulmonary effects of using an electronic cigarette. Chest 2012; 141:1400–6.
- Westenberger B.J. Evaluation of e-cigarettes. Department of Health and Human Services Food and Drug Administration, Center for Drug Evaluation and Research, Division of Pharmaceutical Analysis, 2009. Źródło: <http://www.fda.gov/downloads/Drugs/ScienceResearch/UCM173250.pdf>

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

***Projekt „Profilaktyczny program zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych”
współfinansowany przez Szwajcarię w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej.***

Wartość dofinansowania: 3 438 691 CHF

INSTYTUT MEDYCYN PRACY IM. PROF. J. NOFERA